

**PEDAGOJİK DÖKÜMANTASYON SAHASINDA MİLLETLERARASI
EĞİTİM BÜROSU FAALİYETLERİ**

Yazan : Melâhat AN'AÇAN

Cenevre'de 1925 te kuruluşundanberi Milletlerarası Eğitim Bürosu her memleketin değerlerinin tecrübesinden faydalanması için, eğitim dokümantasyonu ve enformasyon merkezi vazifesini görmektedir.

Büronun esas faaliyetleri üç çeşittir :

Eğitim sahasında araştırmalar yapmak.

Neşriyat servिसinden enformasyon ve dokümanter kolleksiyonlar elde etmek.

Eğitim konferansları ve sergileri tertip etmek.

Faaliyetlerinde bilhassa, millî ölçüde tatbik edilip, henüz milletlerarası ölçüde denenmemiş teknik meseleleri ortaya koyması ve bunda önderlik etmesi esastır.

1947 de Unesco ile Milletlerarası Eğitim Bürosu arasında bir işbirliği anlaşması imzalanmış, her iki teşkilâttan 3 temsilcisi olan karma bir komisyon her ikisinin, eğitim konferanslarının tertibinde, araştırma neticelerinin müştereken neşriyatında, doküman mübadelesindeki iştirakına nezaret eder. Bu anlaşma ile ilki sekreterlik arasında kurulan sıkı işbirliği sayesinde, terbiyeciler kendi memleketlerinden gayri memleketlere ait meselelerde bugün İkinci Dünya Harbinden önce sahip olduklarından daha geniş çapta enformasyon imkânları bulmaktadırlar.

Mukayeseli Eğitim Araştırmaları :

Milletlerarası Eğitim Bürosu araştırma servisi Millî Eğitim Bakanlıkları nezdinde araştırmalar yapar, 1930 da anketlerinden ilkinin açmış, neticelerini «L'organisation de l'Instruction Publique dans 53 pays» - 53 memlekette Millî Eğitim teşkilâtı - isimli ciltte yayınlamıştır. Bu sahada 25 sene de neler yapıldığını anlamak için, bu eseri, Unescunun yayınladığı «L'education dans le monde» ile gözden geçirmek kâfidir.

Suallerin ortaya çıkardığı boşlukları yakından bildiği için, araştırma servisi, kâfi derecede daratılmış çalışma vasıtalarıyla, tatminkâr bir şekilde her hangi bir eğitim meselesinin umumî tablosunu çizecek teknik bilgiyi ortaya koyabilir.

Büronun yaptığı araştırmalar genel olarak «mukayeseli pedagoji» çerçevesine girer, profesör ve mütehassısların bunlardan kıymet hükümleri çıkarmalarını, üzerinde durulması lâzım gelen hâdiselerin sebeplerini araştırmalarını kolaylaştırır. Bununla beraber, muhtelif memleketlerin arzettiği hususiyetlere geçilmeden önce yapılan genel etüd, bugün dünyada şu veya bu hal çaresinin takip ettiği yol hakkında faydalı malûmat verir. Bunun içindir ki, milletlerarası konferanslar esnasında, ekseriyetle rey kazanacak tavsiyelerin neler olacağını daima önceden tayin etmek mümkün olmuştur.

Büronun teşebbüs ettiği mukayeseli eğitim araştırmaları iki sahada kendini gösterir.

1 — Okul sistem ve idaresi

2 — Bir ve ikinci dereceli muhtelif öğretim programları ve çalışma plânları.

Araştırma neticeleri 1947 denberi, Unesconun iştirakiyle yayınlanmakta. Unesco ve Milletlerarası Eğitim Bürosunun tertiplemediği milletlerarası eğitim konferansları için doküman teşkil etmektedir. Bu araştırmalardan bazılarının seneler sonra ele alınması, hem enformasyon yayılmasına hem de bu zaman zarfında yapılan ilerlemeler hakkında faydalı mukayeseler yapılmasına yarar.

Büronun araştırma servisinin bugüne kadar yapmış olduğu mühim anketler sırasıyla şunlardır :

53 memlekette eğitim teşkilâtı, çocuk edebiyatında tertip, sıralama, öğretimde evli kadının durumu, iş ve okul tatilleri, halk eğitiminde ekonomi, mecburî tahsil müddeti ve uzatılması, ikinci dereceli okullara giriş, okulda kendi kendini idare, gruplar halinde çalışma, bir ve ikinci dereceli okul öğretmenlerinin durumu ve yetiştirilmesi, gençler için periyodik eserler, okul inşaatına ait kanunlar, köylerde öğretim teşkilâtı, hususî öğretim teşkilâtı, öğretmenlerin yetiştirilmesinde psikoloji öğretimi, yaşayan yabancı diller öğretimi, öğretimin kontrolü, ders araçlarının seçimi, faydası, yapılacak işbirliğinin, eski dillerin öğretimi, öğretmen maaşları, ortaokul ve liselerde coğrafya öğretimi okul öncesi eğitimi, okul kütüphaneleri teşkilâtı, ilk okullarda fizikî eğitim, ilk ve ortaokullarda ev idaresi öğretimi, el işleri öğretimi

ortaokul ve liselere girişte eşitlik, ilk ve ortaokullarda sağlık öğretimi, ortaokullarda fizikî eğitim, okuma ve yazma öğretimi. okul psikologlarının rolü, kadının eğitim hayatına girişi, tabii ilimler öğretimi, ilkokullarda matematiğe başlangıç, okul vestiyer ve kantinleri, plâstik sanatlar öğretimi, ortaokul ve liselerde matematik öğretimi, okul inşaatının inkişafı. ilkokul öğretmenlerinin yetiştirilmesiyle görevli profesörlerin tahsili v.s.

Büronun bu mevzuulardaki suallerini cevaplandırmakta, kendinden istenen malûmatı verebilecek şekilde cihazlanmış pedagojik dokümantasyon merkezleri mühim rol oynarlar.

Milletlerarası Eğitim Kütüphanesi ve koleksiyonları :

Cenevre Üniversitesi Eğitim İlimleri Enstitüsü ile Milletlerarası Eğitim Bürosu arasında daima mevcut sıkı münasebetler sayesinde büro, kuruluşundanberi çocuk psikolojisine, pedagojiye ait eserler koleksiyonu ile 1912 denberi yukarıda adı geçen enstitü tarafından toplanmış pedagojik mecmualar koleksiyonunu tamamlamaya muvaffak olmuştur. Gene bu sayededir ki, bugün Milletlerarası Eğitim kütüphanesi, asrın birinci yarısındanberi, pratik olduğu kadar teorik sahada eğitimin ilerleyişi hakkında bir fikir veren, hayli kabarık doküman ortaya koyar. Toplanmış olan dokümanlara günden güne yenileri ilâve edildiğinden, aşağıda gösterildiği şekilde bunları bir çok koleksiyonlara ayırmak lüzumu kendini göstermiştir.

1 — **Genel koleksiyon :** Bilhassa teorik bir koleksiyon olup, felsefe, eğitim tarihi, teknik ve tedrisi eğitim hakkındaki eserleri olduğu kadar psikolojik etüdleri de ihtiva eder. Fransızca, İngilizce ve Almanca eserler daha çok olmakla beraber, diğer memleketlerden gelenler esas teşkil eder.

2 — **Coğrafi koleksiyon :** Bu koleksiyon memleketlere göre sıralanmış kanunlara, okul sistem ve daresine, çalışma plânlarına, programlarına ait millî noktai nazardan ele alınmış doküman ve eserleri içine alır.

3 — **Ders araçları koleksiyonu :** Bir ve ikinci dereceli okullarda kullanılan el kitaplarından, ders araçlarından ibarettir, bilhassa İkinci Dünya Harbinden sonra genişlemiştir.

4 — **Çocuk edebiyatı koleksiyonu :** Kuruluşundan beri Eğitim Bürosu çocuk edebiyatı meselesi ile meşgul olduğundan, bu koleksiyon, çocuk edebiyatının hız aldığı iki harp arasında neşredilmiş çok sayıda ciltlere sahiptir. Yukarıda izah edilen koleksiyonla ilgili oluşu, ders kitabı ile diğer eğlence mahiyetindeki kitap anlayışı arasında faydalı yakınlıklar kurmaya yarar. Yüzlerce ciltlik eseri olan bu iki koleksiyondan seçmeler yapılarak,

hariçte açılacak sergilere veya okunması faydalanılması için, bu meselelerle hususî olarak ilgilenen okul müdürlüklerine gönderilir.

5 — Pedagojik ve psikolojik mecmualar koleksiyonu : Eğitim İlimleri

Enstitüsünün hayli eski tarihli kitapları sebebiyle, bu koleksiyon asrın başı tarihini taşır; Enstitü kitaplarına sonradan çıkan mecmualar eklenmiş, koleksiyondan istifade etmek isteyenlerin hizmetine konulmuştur.

Büro bilhassa genel eserlerden ibaret bir koleksiyonu dışarıya gönderme servisi kurmuştur. Diğer koleksiyonlar halkın istifadesine arz olunur, yalnız dokümanlardan yerinde istifade edilir, dışarıya verilmez.

Devamlı Eğitim Sergisi

Gayesi, iştirak eden her memlekette eğitimin vasıflarını, son öğretim vaziyetini ilgi verici bir şekilde tanıtmak olan bu sergide 24 memleketin hususî bölümleri vardır. Millî Eğitim Bakanlıklarının birer şubesini teşkil eden bu sergide, devlet adamları, gazeteciler, terbiyeciler, memurlar, öğrenciler Büroya üye devletlerde herhangi bir eğitim meselesinin son şekli hakkında bilgi edinmek için lüzumlu dokümanları bulabilmelidirler. Her memlekete ayrılan bölme iki kısımdan ibaret olup birisi; kanunların, yönetmeliklerin, tamimlerin, okul eğitiminin tam bir koleksiyonunu, muhtelif dereceli öğretim programları koleksiyonunu, okul teşkilâtı diyagramlarını, ders araçları ve çocuk kitapları numunelerini, okul inşaatı, okul faaliyetleri, öğrenci işleri, el yazmaları fotoğraflarını ihtiva eder. Diğer kısım milletlerarası eğitim konferansının her sene değişen mevzuunu belirtmeye tahsis edilmiştir.

Tecrübeler, bu serginin yalnız mütehassısları değil, halkı da ilgilendirdiğini göstermiştir. Pedagojik dokümantasyon merkezi olan memleketlerin sergi organizasyonu ile bu merkezler meşgul olur.

Yayın Vasıtasıyla Enformasyon

Monographies d'éducation comparée : Milletlerarası Eğitim Bürosunun Unesconun iştirakiyle eğitim sahasında yaptığı araştırma neticelerini neşrettiğinden daha önce bahsedildi. Büro, geniş sahalara yayılmasına taraftar olduğundan, bu neşriyatını muhtelif memleketlerin okul müdürlüklerine, öğretmen derneklerine parasız olarak gönderir.

Annuaire international de l'éducation : 1933 tenberi yalnız harp seneleri hariç Büro, (1947 denberi de Unesconun iştirakiyle) bir sene içindeki

esaslı pedagojik hâdiselerin bir tablosunu terbiyecilere sunar. Millî Eğitim Bakanlıkları, milletlerarası eğitim konferansına, geçmiş sene içinde memleketlere ait eğitim ilerlemelerini belirten raporlar gönderirler, bu resmî raporlar yıllıkta neşredilir, böylece, dünyada eğitimin inkişafı hakkında umumi bir görüş temin edilir. Neşredilen rapor adedinin artması, okul idarelerinin bu raporların hazırlanmasında göstredikleri günden güne artan ihtimam sayesinde bu dokümanlardan o senenin esaslı pedagojik karakterini meydana çıkarmak mümkün olmaktadır.

Bu yıllık, aynı zamanda Unesco'nun neşrettiği «L'éducation dans le monde» un tamamlayıcısıdır; onun muhtevasının her sene arzettiği değişiklikleri belirtir.

Bulletin trimestriel du Bureau International d'Education : 1960 yılıyla 32 senesini dolduran bu bülten Fransızca ve İngilizce neşredilmekte, muhtelif memleketlere ait pedagojik vak'aları sıralamakta, eğitim tarihi, eğitim edebiyatı sahasındaki yenilikleri haber vermektedir.

Bültende neşredilen haberler, bibliyografik analizler, Büroda tatbik edilen onlu sınıflama sistemine göre numaralanmış olup, okuyucuya mevzuatına göre bunları sıralamak imkânını vermektedir. Bunlar «Bibliographie pédagogique annuelle» ismi altında 1955 tenberi çıkmakta olup, daha ziyade milletlerarası eğitim kütüphanesinde mevcut mühim pedagojik neşriyatın bir kataloğu gibidir.

Milletlerarası Eğitim Konferansı :

Büro her sene hükümetlerarası konferanslar tertip eder. Bu konferanslar gündeminde, Millî Eğitim Bakanlıklarının eğitim hareketi hakkındaki raporlarının okunmasından başka, Büronun daha önce bakanlıklara yaptığı tavsiyelerin her memlekette ne ölçüde tatbik edildiği, her memleketin bu sahadaki faaliyetleri hakkındaki münakaşalar yer alır. Millî Eğitim Bakanlıklarının kendi memleketleri eğitim ilerlemelerini dünyaya tanıttırma bakımından bu konferanslar mühimdir gerek raporların hazırlanmasına gerek memleketteki eğitim faaliyetlerinin belirtilmesine son derece itina gösterilmesi lâzımdır.